

Klima- og miljødepartementet

Deres ref:

Vår ref:

JM

Dato: 23.03.2020

Ny Enovaavtale 2021 -2025

Klima- og miljødepartementet (KLD) og Enova skal i løpet av 2020 inngå en ny avtale (om forvaltningen av midlene fra Energifondet) for perioden 2021-2025. Norsk Industri takker for muligheten til å komme med innspill til denne prosessen. Vi har innhentet synspunkter fra ulike bransjer om hvordan dagens avtale fungerer og hva de mener er viktige endringer, særlig med tanke på prosjekter som ikke lar seg realisere innenfor rammen av dagens Enova-avtale.

Norsk prosessindustri har som mål å øke sin verdiskaping samtidig som klimautslippene kuttes til null innen 2050. Industriens eget veikart for grønn konkurransekraft gir en pekepinn på de teknologiløp som industrien selv ser for seg. Skal industrien nå sine mål er den avhengig av en betydelig risikoavlastning i form av et tett samarbeid med det statlige virkemiddelapparatet. Enova er i den sammenheng et helt avgjørende virkemiddel.

Det er fortsatt et stort potensial for å redusere utslipp i industrien, både ved å ta i bruk eksisterende teknologi og ved hjelp av nye banebrytende teknologiløft. En rekke såkalt lavhengende frukter, ved hjelp av eksisterende teknologi, vil gi betydelige klimagassreduksjoner frem mot 2030. Det står ikke i motstrid til å støtte opp om de banebrytende løsningene frem mot 2050. Begge deler er helt nødvendig for å nå klimamålene.

Vår overordnede anbefaling er at Enovas mandat må endres slik at Enova kan være et relevant og forutsigbart virkemiddel for hele industrien. Enova er et av de viktigste virkemidlene vi har i Norge for å bidra til at vi når Parismålene – både frem til 2030 og 2050. Enovas praktisering med krav til nyvinninger, innovasjon og teknologiutvikling for å få støtte, gjør at effektive tiltak for å få ned utslipp ikke blir gjennomført i dag. Klimaforskerne anbefaler at tiltak for å redusere utslipp må gjennomføres så raskt som mulig. Det være seg i industrien eller andre steder i samfunnet.

Mandatet for perioden 2021 til 2024 må derfor innrettes slik at det kunstige skillet mellom kvotepliktige og ikke-kvotepliktige utslipp oppheves. Fjerning av CO₂-utslipp raskt er viktigere enn noensinne, og i tråd med anbefalingene fra Klimakur 2030. For å få til utslippsreduksjoner i kvotepliktig industri i tråd med økte politiske ambisjoner, samtidig som norsk industris konkurransevne bevares, er det derfor helt sentralt at vi framover har et rammeverk for industrien som muliggjør utslippsreduksjoner. Det trengs ordninger som bidrar til at eksisterende teknologi kan tilpasses, videreutvikles og "rulles ut" i industrien. Støtte bør inkludere både utvikling og bruk av teknologi. Reduserte klimagassutslipp i kvotepliktig sektor og hvilke ringvirkninger tiltakene har på globale utslipp bør inngå i mållindikatorene.

Enova har fått et mye større ansvarsområde i den siste perioden. Vi har sett at transport og offshore krever store bevilgninger. Et nytt mandat med påfølgende bevilgninger må innrettes slik at Enova fortsetter å være et kraftfullt virkemiddel også for den landbaserte industrien.

Norsk Industri har gjennom mange år hatt et godt og konstruktivt samarbeid med Enova. Enova er og har vært et av de viktigste virkemidlene for norske industribedrifter i deres arbeid med å effektivisere energibruk og ta i bruk ny klimateknologi. Bare siden 2012 har Enova bidratt til å realisere mer enn tusen prosjekter i industrien. Enova har spilt en nøkkrolle i omleggingen til redusert energibruk og lavere klimagassutslipp i industrien. De behandler i stor grad søknader løpende og oppleves som en kundevennlig og løsningsorientert virkemiddelaktør. Det er helt avgjørende at dette arbeidet videreføres i årene fremover. Virkemidlene har utløst tiltak langt utover det virksomhetene har fått i støtte. Denne type risikoavlastning bidrar til en fremtidsrettet og konkurransedyktig industri, som vi er helt avhengig av for å nå klimamålene Norge har satt seg.

Enovas ordninger har i all hovedsak samspilt godt med de andre ordningene i virkemiddelapparatet. Det er avgjørende at Enova fortsetter å ha en industrinær profil. Det er ingen grunn til at de skal overta Forskningsrådets eller Innovasjon Norges roller. En endring i Enovas mandat i 2017 har snevret inn mulighetene for å gi støtte til tiltak for kvotepliktige utslipp. Dette er uheldig. Mange gode utslippsreducerende tiltak i industrien vil ikke bli gjennomført fordi de bedriftsøkonomisk ikke er lønnsomme uten risikoavlastning. Kvoteprisene alene er ikke tilstrekkelig til å utløse alle investeringer, det trengs også støtte fra Enova som virker parallelt med kvoteprisen der disse to virkemidlene til sammen vil være utløsende for en investering. Dette er etter Norsk Industris oppfatning ikke dobbel statsstøtte selv om det her er snakk om to parallelle virkemidler ettersom kjøp av CO2 kvoter ikke kvalifiserer som statsstøtte.¹ Dersom norsk industri skal være ledende i det grønne skiftet, må Enovas virkemidler være tilgjengelige for markedsendring også i kvotepliktig sektor. Dette må gjenspeiles i det nye mandatet.

Store prosjekter hvor en skifter ut "alt av teknologi" er ikke hverdagskost. Det tar tid fra du starter planlegging av et prosjekt til klimaeffekten kommer. Vi kan ikke bare "sitte og vente" på mest mulig banebrytende teknologier og løsninger. Vi må også ta i bruk de løsningene som finnes i dag. Industriens produksjonsanlegg er i stor grad langtidsinvesteringer og svært kapitalkrevende. Gjennom jevnlig modernisering og reinvesteringer kan de ha

¹ Innen kvotepliktig sektor vil CO2-kvoter ha en prisforutsetning på linje med energipriser og vil vises i lønnsomhetsberegninger som legges til grunn for søknader. Disse avgjør om tilsagn er utløsende eller ikke sammenlignet med normalavkastningskravet for hver enkelt bransje. Prisforutsetning for kvoter publiseres av Enova¹ og blir da en «inntekt» for CO2-reducerende prosjekter pga. virkemiddelet ETS. Man bør derfor ikke staffes ved å i tillegg ekskluderes fra å søke på klimagassreducerende prosjekter.

Tilsvarende argumentasjon må gjelde for prosjekter som omfattes av andre virkemidler enn ETS, slik som innblandingskravet. Prosjekter som eksempelvis lager avansert «drop in biofuel» som dekkes av innblandingskravet, må ikke ekskluderes. Her vil prising av slik avansert «drop in biofuel» reflekteres som en premium i markedet og dermed inngå i lønnsomhetskalkyler, jfr. Klimakur 2030, figur A95 og A96 (s 385-6). Normalt vil nok en slik produksjon kunne inkluderes i «ny teknologi»-programmet, men man bør ikke utelukke at eksisterende teknologier kan være aktuelle og dermed gi økt produksjon på kortere sikt. Ekskludering av avansert biodrivstoff som omfattes av innblandingskravet vil derfor forsinke eller hindre etablering av ny kapasitet av denne type biodrivstoff.

levetider på over 50 år. Da er det viktig å sørge for lavest mulig utslipp i de anleggene vi har. Det er bra for klima, for verdiskaping, for eksportmuligheter og for sysselsettingen.

Vi opplever at Enova uttrykker bekymring for at støtte til eksisterende teknologi gjør at industrien ikke vil prioritere/lar være å gjennomføre nye banebrytende teknologigrep for å nå nullutslipp. Dette stemmer ikke med virkeligheten. Det finnes flere eksempler på at bruk av eksisterende teknologi ikke er til hinder for senere implementering av banebrytende teknologi. Et eksempel er fra ferrolegeringsindustrien der den kortsiktige løsningen for å redusere utslipp er konvertering fra fossile til fornybare reduksjonsmidler (bio carbon). Dette er ikke til hinder for senere implementering av karbonfangst og lagring (CCS). Vi mener risikoen for «lock in» i eksisterende teknologi er betydelig overdrevet. Kortsiktige utslippsreduksjoner står ikke i motsetningsforhold til å satse på langsiktige tiltak. Industrien gjør begge deler.

Forum for miljøteknologi har i sitt notat "Fast track mot nullutslipp i industrien" gjennomgått hvilke potensial industrien har for å redusere sine utslipp ved hjelp av eksisterende teknologi. Deres gjennomgang viser at opp mot halvparten av utslippene (anslagsvis 5 til 6 MtCO₂e₃) kan reduseres ved bruk av i stor grad tilgjengelig teknologi de neste ti årene frem mot 2030 (se vedlegg). Skal tiltakene gjennomføres, er de avhengig av risikoavlastning som utløser investeringer.

I realiteten er kvotepliktige utslipp i stadig større grad ekskludert fra Enovas ordninger. Enova prioriterer pilotering og demonstrasjon av såkalte banebrytende teknologier for klimagassreduksjon i kvotepliktig sektor. Slike banebrytende prosjekter kommer sjelden. Norsk Industri mener det er nødvendig at Enova både kan tilby risikoavlastning til slike banebrytende løsninger og til tiltak med eksisterende teknologi som gir raske utslippskutt. Det er god klimapolitikk og god næringspolitikk å støtte opp om alle typer tiltak som gir industrien lavest mulig utslipp. Det er svært viktig å redusere klimagassutslipp så tidlig som mulig. Dette understrekes også i den nylig fremlagte Klimakurrapporten. Et tydelig mandat fra KLD, som vektlegger at Enova skal være virkemiddel for utslippskutt innen 2030 i både kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor, samt gi støtte til demonstrasjon/piloter for de store teknologiskiftene frem mot 2050 vil bidra til dette.

Norsk Industri forstår at Enova ikke har ubegrenset med midler, men skal Norge nå sine klimamål er det avgjørende at utslippsreduksjoner i industrien prioriteres. Kutt i sektoren har stor betydning for utviklingen i Norges utslippsregnskap.

Industrien ser at kravene til klimagassreduksjon vil øke i årene fremover. Det endrer holdninger og vilje til å være raskt ute. Solid støtte til prosjekter som gir rask størst mulig reduksjon i industrien vil ikke være i motstrid til støtte til de store teknologiløftene. Konkrete programmer for å øke utbredelsen av såkalte lavhengende frukter, slik som teknologinøytrale energieffektive systemer for prosessintegrasjon er viktige bidrag for å fremskynde lavere utslipp. Enova bør også videreutvikle programmer hvor bedrifter kan søke om støtte til prosjekter som har klimaeffekt utenfor egen bedrift.

Enova må praktisere sin politikk forutsigbart og varsle endringer i god tid. Industriprosjekter kan ta år fra planlegging til gjennomføring, dette perspektivet må respekteres i støttesystemet.

Norsk Industri merker seg at regjeringen ønsker en spissing av Enova som klimavirkemiddel. Vi er i enig i dette, men er samtidig opptatt av at det ikke må praktiseres så snevert at en undervurderer den totale miljøeffekten (positivt eller negativt). Det må også tas høyde for at tiltak kan ha betydelige klimaeffekter utenfor Norges grenser og at ordninger også kan ha som viktige delmål å bidra til verdiskaping, nærings- og teknologiutvikling osv. Tiltak for energieffektivisering og forsyningsikkerhet og klimagassreduksjon bør fortsatt ses i sammenheng og derfor være delmål. Den indirekte klimaeffekten av energigjenvinning og -effektivisering er stor og spesielt viktig på bruk av elektrisitet. Norges høye ambisjoner om elektrifisering i samfunnet gir økt kraftbehov fremover, og da blir slike tiltak enda viktigere bidrag.

Samordning og koordinering av nasjonale og særlige EUs ulike virkemidler, slik som Horisont Europa og Innovasjonsfondet, vil bli enda viktigere i årene fremover. Dette bør også gjenspeiles i Enovas mandat. Målet bør være å sørge for at de ulike ordningene utfyller hverandre på en best mulig måte.

Nedenfor følger eksempler fra ulike bransjer og programmer, som illustrerer utfordringer med dagens mandat og praktiseringen av det.

Erstatning av Enovas program "Energi- og klimatiltak i industri og anlegg"

Enova la i 2019 ned programmet "Energi- og klimatiltak i industri og anlegg" og erstattet det med "Energi og klimasatsinger i industrien". Resultatet ble tidsbegrensede program og kun to årlige søknadsfrister. Bakgrunnen var blant annet at Enova så et lavere søknadsvolum fra industrien. Norsk Industri har ved flere anledninger tatt opp vår bekymring for at en omlegging av programmet vil føre at flere prosjekter verken treffer på tema eller tid og dermed ikke gjennomføres. Dette har dessverre vist seg å slå til, da det i 2019 var svært få søknader fra prosessindustrien til de nye programmene.

Det er etter vårt syn ikke praksisen med å ha løpende saksbehandling og fleksibilitet i hvilke prosjekter som får støtte som førte til lavere søknadsvolum. Det som har gitt færre søknader skyldes innstramningen av programmet de siste årene, både gjennom rigide krav til best tilgjengelig teknologi (BAT-krav), innovasjon og teknologiutvikling, samt sterke begrensninger på om kvotepliktige bedrifter kan søke om støtte. Enova gir for eksempel ikke lenger direkte støtte til energieffektiviseringstiltak uten at det er teknologiutvikling knyttet til dette.

En spissing av ordningen mot spesifikke problemområder er en betydelig endring fra dagens praksis, og medfører at industriaktørene nå er prisgitt områdene og tidsløpene Enova legger opp til. Det gir ikke virksomhetene den nødvendige fleksibilitet, og dersom de ikke har prosjekter innenfor de tematiske områdene mister de også muligheten til støtte helt. Industrivirksomhetene har behov for å balansere investeringer og forbedringer med drift og en fornuftig investeringshorisont, og selv om satsningsområdene treffer tematisk er det ikke sikkert at timing fra et forretningsmessig perspektiv er riktig. Programmet har de siste årene i tillegg også blitt strammet inn, gjennom strengere krav til best tilgjengelig teknologi (BAT-krav) og innovasjonshøyde. Vi mener disse endringene bør reverseres.

Enova har også opprettholdt det mye omdiskuterte kravet om å kun gi støtte til klimatiltak utenfor kvotepliktig sektor. Norsk Industri har ved flere anledninger påpekt at det vil gjøre det vanskeligere å få gjennomført smarte klimatiltak som gir rask effekt. Det kunstige skillet mellom kvotepliktige og ikke-kvotepliktige utslipp bør fjernes, slik at disse får tilgang til risikoavlastning på like vilkår.

Søknadsfrister må være løpende gjennom året – ikke to ganger i året som nå. Det vil gi industrien forutsigbarhet når de skal planlegge tiltak. I tillegg må ikke programmene ekskludere tiltak som har som hovedformål å redusere kvotepliktige klimagassutslipp. Flexibiliteten som det tidligere industriprogrammet ga, var dens styrke. Dette må tilbake.

Enovas program for spillvarme og prosessintegrasjon er nå det eneste programmet som inkluderer kvotepliktig sektor/utslipp. Det er viktig at vi får rullet ut økt bruk av *eksisterende teknologi*. Enova stiller imidlertid så strenge krav for innovasjonsgrad at de fleste prosjekter i realiteten ikke vil kunne få støtte. Programmet bør være teknologinøytralt.

Landtransport og tiltak i maritim sektor:

For transportsektoren – både maritim og langtransport på land - bør Enova gi økt prioritet til teknologinøytrale løsninger. El-motorer er ikke det beste eller mest realistiske alternativet for all fremdrift, verken til sjøs eller på land.

Når det gjelder ordningen for landstrøm til havner praktiseres den nå på en slik måte at skipsverft ikke får mulighet til å søke støtte. Snevre kriterier for støtte stenger muligheten for støtte til denne type prosjekter. Dette til tross for at klimaeffekten ved slike tiltak kan være bedre enn for "vanlige" havner.

Olje og gass:

Det er viktig at Enova styrkes og gis mulighet til å støtte teknologiutvikling som reduserer klimagassutslipp og energibruk i offshoresektoren. Det knytter seg betydelig risiko og tilleggskostnader i forbindelse med tilpasninger som gjøres offshore, ofte høyere enn for landbasert industri. Det gjør at det er behov for at ny teknologi eller løsninger blir demonstrert flere ganger før den ansees som kvalifisert til å tas i bruk offshore. Kostnadsreduksjoner gjennom læring er essensielt og risikoavlastning til tilstrekkelig mange prosjekter for å redusere kostnader vil være nødvendig. Et prosjekt som Hywind Tampen har fått mye støtte, men flytende havvind er en fremtidsrettet teknologi og betydning av et hjemmemarked er stort for senere eksportmuligheter for norsk-baserte industribedrifter. Norsk Industri forutsetter at Enova har tilstrekkelige midler, slik at dette ikke skjer på bekostning av teknologiprojekter for å redusere klimagassutslipp i landbasert industri.

Brenselkonvertering:

Konvertering fra fossil til ikke-fossile energikilder, for eksempel ved å bygge barkjele/industriflis som faser ut fossile kilder, er i dag ekskludert fra å søke Enova for den kvotepliktige delen av industrien. Det er altså kun den andelen som erstatter strøm som er

inkludert. Dersom all konvertering inkluderes, er dette potensielt enkelttiltak som kan utgjøre store reduksjoner.

Norsk Industri stiller seg gjerne til disposisjon for utdyping av våre innspill i et møte dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen
Norsk Industri

Ole Børge Yttredal (sign)
Direktør

Vedlegg:

Notat fra Forum for miljøteknologi: Fast Track mot null utslipp i industrien

20200124 Fast Track
mot null utslipp i indu

Norsk Industri sitt Høringssvar – områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet: <https://www.norskindustri.no/siteassets/dokumenter/horinger-og-notater/2019-12-20-horingssvar--omradegjennomgang-av-det-naringsrettede-virkemiddelapparatet.pdf>